

»Behind No 1«, fotografi, 120 x 78 cm, 2004.

»Untitled No 12«, fotografi, 96 x 63 cm, 2010.

Sinnligt, farligt, disciplinerat

böcker

Pernilla Zetterman
Turn Down
Center Line
 KERBER VERLAG,
 2017

I MIN HAND HÅLLER jag en bok i svart läder med fladdrande långa bokmärken och en trollformel i silver på omslaget. Pernilla Zettermans *Turn Down Center Line* samlar hennes foto- och videoverk som handlar om relationen mellan människa och häst. En kärlek som rymmer ömhet, omhändertagande, maktutövning och våld.

Zetterman tar avstamp i det självupplevda när hon arbetar med kameran och ridsporten är en sådan välkänd mark för henne. För mig är

det dock terra incognita, jag förstår inte ens vad jag ser på omslaget. Jag förstår sedan att det är en ridbana, en ritning rakt ovanifrån. Även titeln på boken är ett ridhuskommando som betyder att du ska styra hästen till kortsidan för att sedan rida längs med den långa mitten. Bokstäverna runt teckningen är positionsmarkeringar. Plötsligt känns boken kongenial. Sinnlig, farlig och disciplinerad.

Två kapitel innanför pärmarna, *Words* och *Language*. *Words* är en ordlista över hästvärldens specialuttryck, raser och redskap. *Arabian horse*, *Irons*, *Working lope* ... *Language* omfattar resten av boken och består bara av bilder. Med orden i bakhuvudet är det dags att tala språket. Men

hur? Nätet av mänsklig ordning där maskorna är fackuttryck försöker famna något som inte låter sig fångas. Språket med en häst eller om en häst är bildrikt och ordlöst. Det är fyllt av kroppar, rörelser och stämningar.

Maybe I 'd Harboured the Dream Too Long inleder fotosviten. Det är stillbilder ur ett videoverk med en vit stegrande hästfigurin som roterar mot svart. Den sköra, mänskliga drömmen krockar när jag vänder blad, den kör rakt in i färg, hud och bultande blod.

Fotografier på en bit av hästens blanka, ryktade kropp och inget mer. Så svartvita bilder igen, flickor där den ena longerar den andra, i stället för en häst. En varelse står i mitten av manegen med piska och lina och den andra springer runt. Porträtt på flickor med

käpphästar kontrasteras mot porträtt på riktiga hästhuvuden. Det främmande ögat som liknar vårt. I verket *Close* kelar en kvinna med ett enormt hästhuvud dyker ner mot henne och blottar tänderna i ett leende. I verket *When* svingar en annan kvinna med orubbligt ansiktsuttryck en lasso för att fånga djuret ovanför sitt huvud. Boken avslutas med tofsar av hästhår uppsatta inom tavelram. Eldrött, kolsvart, silvergrått. Och så sadlar, stigbyglar, tyglar, allt i svart mot svart.

MÄNNISKAN HAR TÄMJT hästar i sextusen år. I dag är hästen mest relation, rekreation och en tjeigrej. Är det för att kvinnor förknippas med natur och män med teknik som vi rider ut i livet på hästar respektive på motor-

»Kanske hade jag burit drömmen för länge«, videoloop (original HD), 7 min, 2012.

cyklar? Kanske för att hästen ses som kvinnlig med sina stora ögon, långa man och kurviga kropp? Jag började aldrig med hästar, dels för att jag var rädd men också för att ridning, precis som andra tjejaktiviteter, nedvärderades och sexualiserades.

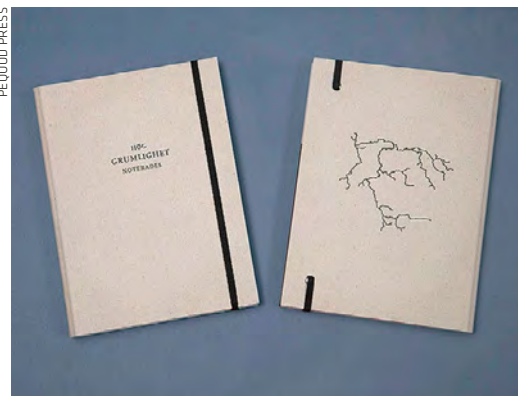
Ridskolemiljön kan också kännas deppig med sina tricks som handlar om att knäcka djurets motstånd. Tävlingshästar som står på box, för dyrbara för lek i hagen där de kan skada sig. Mot detta kan ställas »natural horsemanship«, naturligt handhavande av hästar, en skolbildning där ryttaren kommunicerar och samarbetar med hästen med ett minimum av redskap.

ZETTERMANS PROJEKT ringar in det dubbla i vår relation till hästen.

Människan älskar sin häst djupt, samtidigt som hon kontrollerar den fullständigt.

Medmänskliga och totalt omänskliga stråk om vartannat. Utställningen *Like a horse* på Fotografiska, där Zetterman deltar, förstärker den komplexa bilden. Många upplever att en relation till ett djur eller till ett barn är glädjefyllt. Kontakten blir oftast inte alls komplicerad på samma sätt som i ett vuxet förhållande. Är det så att människan inte klarar av att möta sin like? Kan vi bara ha ljusa relationer med någon vi får dominera? Men känslan av kärlek är väl ändå äkta? Pernilla Zettermans bok är en fri poetisk vandring genom ett mörkt universum där stigen lysas upp av vår längtan och passion.

/ MAGDALENA DZIURLIKOWSKA

»Hög grumlighet noterades«.

Marie Nilsson
*Minnets platser,
platsers minnen*
BOKFÖRLAGET
CARE OF, 2017

Nils Bergendal, foto,
Valle Stensson, text
*Hög grumlighet
noterades*
PEQUOD PRESS, 2017

STILLASTÅENDE MELANKOLI

Vem bryr sig om Hedenbron i Boden, ett byggupplag på Liljeholmen, eller Headquarters road i Kanada? Den som har en personlig relation till platserna, som Marie Nilsson. Hennes pappa jobbade i Kanada i sin ungdom och själv är hon uppvuxen i Norrland men nu boende i Stockholm. I dag när nästan all information är bara en knapptryckning bort, kanske det väcks ett behov av att undersöka sin egen familjs historia, den som ingen annan har någon nyckel till.

I tre kapitel, Kanada, Svartbyn/Boden och Stockholm vävs intryck från två generationer samman. I en avslutande text nedtecknar hon sin familjs historia. Vem skulle annars göra det?

Det finns en stillastående melankoli i Nilssons bilder. Vi får vandra omkring i bilderna utan att bli störda av några sensationer. I avfolkade bilder skapar hon en känsla av förflytenhet. Några har vält en bil på sidan; vad ville de åt? En drivknut? I Boden står en trasig spark i försommargrönskan mellan två hus. Det skulle man aldrig sett i Stockholm.

/ TOMMY ARVIDSON

KÅSERANDE OM HEMBYGD

Var börjar en å? Det visar sig vara en svår fråga att svara på. Det upptäcker författarna till denna berättelse om Sege å i södra Skåne. Men på sina kanotfärder kartlägger de ett litet vattendrags intressanta historia från stenålder till, vid dess utlopp, södra Skånes största soptipp. Vid strandkanten upptäcks uppbrutna kassaskåp och under vattenytan skymtar konstiga bortslängda saker. De besöker mikrobryggerier och kaninavelsföreningar, ser gömda graffitibudskap under broar. På samma plats där stenålderns människor hade en tillfällig boning möter de en modern nomad, en av Malmös bostadslösa, som tältar vid ån.

Det här är ett slags modern, lite kåserande, variant av hembygds-skildring. Dessutom med karta, Skånska Rekognosceringskartan från 1812. Det är lätt att bli förtjust i den här boken, med sitt fina bildmaterial, även om man kunde önska sig en text som var en aning mindre skojsfrisk.

/ TOMMY ARVIDSON

Läs fler bokrecensioner på sfoto.se.